

# Anděl a kniha

## Evelyn Francis Capel

V Apokalypse čteme o svatých a „nesvatých“ andělech. Jeden anděl je velice mocný — „...*Země osvícena byla od slávy jeho*“ (18,1), ale píše se o něm, že se raduje z pádu velikého města, Babylonu. Jaký to může být anděl, když se raduje ze zkázy? Takový anděl by přece nemohl být oddán službě Beránkovi! Zcela jiný druh anděla je popisován, jak sestupuje s nebe a má v ruce knihu. Je líčen s ohromnou nádherou: jeho oděv je jako oblak, hlava je korunována duhou, jeho tvář září nad oblakem oděvu jako slunce a jeho nohy jsou planoucí oheň. Je schopen pravou nohou ovládat pevninu a levou moře. Tato nádherná bytost je archanděl Slunce, známý podle staré tradice jako Michael. Již odedávna se o něm ví, že přebývá na prahu mezi zemí a vodou, kde se setkávají dva světy. Říká se, že jeho hlas, přirovnávaný k řevu lva, je stejně úžasný jako jeho vzhled. Když jeho hlas zaznívá světem, odpovídá mu sedm hromů, sedmeronásobné vyjádření nebeské moci. Videc Jan dostává pokyn, aby napsal, co viděl a slyšel ve zjevení, avšak jakmile zazní sedm hromů, dostane nařízeno, aby přestal psát a uchoval v tajnosti to, co mu bylo zjeveno sedmerým zahřměním. („*Zapečeť to, co mluvilo sedm hromů, než nepiš toho.*“ 10,4) Tajemství, o nichž se nemá hovořit, jsou v péči anděla, jehož tvář je jako Slunce. Budoucnost, kterou ještě nelze poznat, musí on opatrovat.

Tento anděl Slunce řídí rozklad fyzické existence na zemi a v moři. Nastane čas, kdy zazní sedmá polnice a bude vyhlášeno nové tajemství Boží. Nastane konec existující minerální přírody. V současné době jsou minerální podmínky fyzického světa základem našeho způsobu života. Pod nohama máme pevnou zem. Ta nám vydává suroviny pro technické vynálezy, na nichž je naše civilizace závislá. Stav lidské mysli je uzpůsoben tak, že spočívá na minerálně fyzickém základu naší existence. Zdá se, že je to pokrok, když se vynalézají stále více a více strojů, přístrojů a technických vymožeností. Moderní člověk si nedovede představit, že by žil v dávných dobách, kdy lidské bytí bylo závislé na životě přírody. A přece víme z historie, že takové období před invazí techniky existovalo. A je ještě vzdálenější perspektiva historie, kterou si mnohem méně často uvědomujeme, kdy bylo lidstvo hluboce spojeno se změnami a s vývojem života živoucí bytosti Země. Život na zemi nevypadal vždycky tak, jak jej tak dobře známe a přijímáme dnes. Zmíněný mocný anděl řídí ještě další velkou epochu změny, která nastane, až to, co je dnes zaběhnuté a působí jako minerální základ lidského života, odumře a rozpadne se a lidstvo bude postaveno před existenci jiného druhu, kdy to, co je fyzické, bude ukončeno.

Jak je možné, že andělé tak často vystupují ve Zjevení jako ničivé síly? Určité vysvětlení apokalyptických dramát najdeme v rostlinné říši. Rostliny přicházejí a odcházejí mezi dvěma světy. Při procesu růstu se objevují listy, poupata a květy, které pak mizí v procesu odumírání. Růst a odumírání jsou podmínkou živých věcí — rostlin a do určité míry zvířat. Jen materiální svět vykazuje trvanlivost. V materiálním smyslu se přičítá hodnota tomu, co nemizí, a pouze v této oblasti existence se produkuje to, co trvá dlouho. Jakmile však působí mimozemské síly, dochází k růstu a odumírání. Oblaka přicházejí a odcházejí, roční období se střídají, rostliny kvetou, jejich plody zrají a tvoří semena a pak všechno odumře. Nebeské mimozemské síly nepracují k zachování, nýbrž k obnovování. Není-li odumírání, nemůže být obnova.

Všude v knize Zjevení, kde nebeské síly napadají zemskou existenci, andělé z nebes nezachovávají, nýbrž zabývají se ničením a obnovováním. V obrazech Apokalypsy jsou andělé ve své hubící síle strašní, ale stejně mocní jsou tam, kde obnovují. Andělé přicházejí a odcházejí. Nastává ničení, pak tvoření. Hmota se rozpadá, září tvůrčí světlo. V obojím procesu jsou andělé činní, dělají svaté i „nesvaté“ věci. Kdyby andělé nepůsobili na existenci země, byl by svět uvězněn ve hmotných formách a lidské duše by byly v nebezpečí, že se připoutají k materiálnímu dění a ztratí víru v to, co přichází a odchází. Moc ničit je v činnosti andělů právě tak nezbytná jako moc obnovovat.

Ve Zjevení jsou obrazy destrukce výrazné. Ničící andělé se vyskytují častěji než ti, kteří jsou zdrženliví. Co je zničeno v materiální oblasti, to se pozvedá k novému životu v oblasti životních sil. Světové procesy řízené anděly by neměly být chápány jako tragedie. Za každý obraz ničení se v jiné sféře objevuje životodárné světlo. To proto, že andělé ve své přirozenosti mohou přicházet a odcházet mezi nebem a zemí, tvořit žebřík, jež viděl Jákob ve snu, že mohou jak ničit tak obnovovat, uvolňovat ducha z hmoty a povznášet ducha do království života. Z pozemského hlediska je jasně zřejmá jejich ničivá síla, způsobující v Apokalypse tolik scén ničení. Vrchol nastává, když pátý anděl zatroubí (9,1: *„Potom anděl pátý zatroubil, i viděl jsem, že hvězda s nebe spadla na zem, a dán jest jí klíč od studnice propasti.“*) Z nebe padá hvězda a přináší klíč k bezedné propasti.

Jak bylo řečeno, nebeské dveře jsou otevřené: *„Aj, dveře otevřené v nebi“* (4,1). Jsou-li otevřené dveře do nebeských výšin, je nevyhnutelné, aby se dveře k tomu, co je dole, k bezedné propasti, rovněž otevřely. Země už není izolovaná od toho, co je nahoře, a toho, co je dole. Otevření jedněch dveří přináší zjevení toho, jak jsou druhé dveře otevřené. Dveře do nebe vpouštějí anděly shora. Dveře do bezedné propasti vpouštějí demony. Kobylky s žihadlem škorpiónů, pohromy, které zničí část lidstva.

Líčí se, že bezedná propast je království, v němž vládne anděl jménem Appolyon. Velí armádě řídit se do bitvy s úmyslem nikoli bojovat, nýbrž ničit. Nestřetávají se s nepřítelem, který se může bránit, nýbrž napadají lidi žihadly svých ocasů. Nikdo se jim neubrání, avšak mohou působit jen po omezenou dobu. Jsou hrozní tím, že mají moc hubit, aniž poskytnou možnost obrany. Právě tak, jako mohou duše některých lidí stát před trůnem Božím v nebesích, tak jiní lidé jsou přemoženi ničivou mocí vystupující z bezedné propasti. V tomto vidění se vůbec neuplatňuje lidská síla, je to historie konaná anděly, kdy členové lidstva jsou buď pohlceni nebo zachráněni, aniž zdánlivě mají jakoukoli aktivní účast na těchto událostech. Lidé prostě jsou nebo nejsou smeteni mocnostmi, stojícími mimo ně. Lidé se octli v bitevní bouři mezi demony a anděly.

Jakmile zatroubí šestý anděl a tím uvolní své síly, je vypuštěna ještě mocnější armáda ničivých bytostí. Pohlcují ohněm vycházejícím z jejich úst a zabíjejí uštknutím hadů, což jsou jejich ocasy. Ničivá moc andělů se uvolnila nedbajíc žádného vesmírného omezení. Ve dvacátém verši 20. kapitoly čteme stížnost na to, jak zbytek lidstva, který nebyl zničen tou ohromnou ničivou katastrofou, nejde do sebe, nekaje se, nýbrž dál uctívá své oblíbené a neužitečné modly. Ničivá bouře napadla bytí lidí na zemi a oni se jí nemohou bránit, neboť je zcela přemohla. Vypadá to, že se nezúčastňují aktivně toho, co se děje, ale že jsou jen oběťmi. V takové situaci, jež je

tolik vzdálená lidským silám, se lidské duše nemohou učit ze zkušenosti, mohou pouze trpět.

S uvolněním ovládajících ničivých sil kontrastuje jiný obraz, obsažený v kapitole 10. Jako odpověď na anděla, krále podsvětí, objevuje se anděl shora z nebe. Je to bytost osobité povahy a hovoří k vidci Janovi jakožto k individuální osobě. Než se objeví při otevření bezedné propasti, nejsou přítomny žádné jednotlivé bytosti, jen masa lidí, kteří jsou pohlceni vesmírnou bouří. Anděl ze Slunce rozptýlí vizi masového ničení a stojí dál ve světle, aby oslovil sílu individuality toho, kdo je dostatečně udatný na to, aby zvážil svoji vizi. Videc Jan je schopen v sobě probudit odvahu, podívat se vidění tváří v tvář a slyšet v hlase z nebe i jeho význam. Hlas promlouvá znovu a znovu, aby Janovi vysvětlil to, co se děje před jeho očima. A další část vysvětlení znamená, že se má aktivně projevit vůči velikému Andělu ze Slunce. Už nemá jen vidět a slyšet jako přihlížející. Má se zúčastnit. Velký anděl přináší knížku či svitek, malý, aby jej mohlo přijmout vědomí jedné osoby, která je natolik odvážná, že tam může stát sama. Jan dostává pokyn, aby šel k andělovi a požádal jej o tu knihu. Nezastrašen nádherou této bytosti požádá Jan o knihu. Celá tato scéna je naprosto odlišná od obrazů masového ničení, popisovaných v předchozím výjevu.

Kniha je o božské moudrosti, jež by měla vstoupit do proudu událostí na zemi. Pokud se tak stane přímo činností andělů, uplatní se ničivá moc. V lidských záležitostech je tolik věcí, které z hlediska božského posouzení nemají žádnou trvalou hodnotu. Nemá smysl se pozastavovat nad ničením toho, co nemá žádnou hodnotu, vždyť i dobrý zahradník čas od času bez lítosti spálí plevel. Avšak z pozemského hlediska může zničení toho, co nemá trvalou hodnotu, vypadat jako katastrofa. A přece se kniha božské historie nepředává andělům, nýbrž lidskému vidci. Nebude mít tentýž ničivý účinek, protože tím, že přichází přímo z nebes, projde lidskou myslí. Nebude působit jako soud, ale jako výzva k proměně. Knihu neotvírá velká andělská sluneční bytost, nýbrž je předána lidské osobě, Janovi. On má nést zodpovědnost za uvedení božské moudrosti do lidských věcí. A dostává pokyn, jak to má udělat. „*Vezmi a sněz ji.*“ Moudrost v knížce obsažená má být v jeho duši a mysli strávena. Má číst knihu, aby byl osvícen. Má jí rozumět, ale ona se také má stát jeho součástí pomocí procesu zažití. Pak vstoupí do jeho vůle. Nebude ji znát, pokud nebude podle ní jednat. Pochopí myšlenky, ale ty se stanou jeho ideály.<sup>1</sup> Poznání, které začalo v hlavě, má se stát věděním inspirujícím vůli. Myšlenka se má stát činem.

Tím, že přejímá knihu a má ji sníst, je lidská mysl povolána do procesu tvorby dějin, do procesu, v němž se inkarnují velké ideály, aby další mysli mohly pracovat spolu s vidcem Janem. V Apokalypse tvoří historii andělé, ale mluví se též o historii, která je v darované knížce předána lidským duším. Když je dar přijat, dějiny se mění, protože lidé přejímají síly dříve patřící andělům. Člověk není divák. Je spolupracovníkem Boží moci, protože dostal knihu s pokynem, aby ji snědl, aby ji změnil ve skutek, aby ve vývoji existence člověka inspiroval události božským cílem.

S pokynem přichází i varování: „...*učinit' hořkost v břiše tvém, ale v ústech tvých bude sladká jako med.*“ (10,9) V lidské konstituci je břicho místem, kde se vytvářejí síly vůle. Obraz jedení znamená myšlení přeměněné na vůli, lidská bytost přechází k činnosti a to způsobuje bolest. Přemýšlet o moudrosti inspiruje. S porozuměním se dostavuje nová harmonie mezi nebem a zemí, mezi moudrostí Boží a konáním

člověka. Ale činnost vyžaduje odvalu a zodpovědnost za následky. Když jeho činy způsobují změnu událostí, bere je člověk na zemi na sebe.

Existuje názor na dějinný vývoj světa, uplatňovaný Rudolfem Steinerem, jenž říká, že lidstvo sestoupilo z proudu rozvíjející se moudrosti a musí se vrátit do Božího světa pomocí impulsu rozvíjející se vůle. Vidíme to na podobenství o marnotratném synovi. Lidská duše v tomto obraze opouští otcovský dům obdařena od otce ohromným bohatstvím, pokladem moudrosti, jenž dostává jako dědictví. Toto bohatství, popisuje podobenství, dostává bez jakékoli účasti na jeho nahromadění a bez pochopení toho, jak je užívat. Dostává je podle práva prvorozeného syna, ale neujímá se jej jako svého vlastního. V neznámé zemi v cizím prostředí marnotratný syn své bohatství z nedbalosti ztrácí. V době hladu prožívá svou ztrátu, v obavách o budoucnost jde do sebe. Je sám, ztratil svůj poklad, neví, co dělat, ale začíná chápat. Rozhoduje se, že se vrátí do otcovského domu, opouští ztracený poklad, vyvíjí sám v sobě sílu vůle, je rozhodnut vydat se na cestu vlastními prostředky. Jeho otec čeká, a když se syn z posledních sil blíží domovu, vychází mu vstříc. Poctí navrátilšího se syna novým rouchem, novým prstenem, novou obuví. Jistě, jeho syn v cizí zemi promarnil moudrost, ale silou vlastní vůle se vrátil domů. Otec jej vítá, jako by s sebou přinášel veliký poklad, přestože toho tolik ztratil. To, čeho si vydobyl vůlí, je oceňováno jako poklad pro budoucnost v nebi. Syn trpí přesně tak, jak to předpověděl anděl, jenž dal Janovi knihu. Moudrost, jež nabádá člověka k úsilí, je sladká při pomyšlení, ale hořkne, jakmile se proměňuje v činnost.

Takový obraz se realizuje, když každý jednatel zažívá svůj vlastní osud. Kniha je jako karmický vzor života, vzor daný člověku mocí božské vůle. Proces zažívání se již uskutečnil mezi nebeskými hierarchiemi, jež do sebe přijaly myšlenky a skutky myšlené a ustavené v existenci země. Nebeské hierarchie strávily to, co se k nim vzneslo z lidského světa, a proměnily to svým pochopením božské spravedlnosti. Ony vytvářejí následky toho, co probíhalo dříve. Nabízejí knihu přicházejícího osudu lidským duším, které mají porozumět její moudrosti, strávit její pokyn a přeměnit jej ve skutky. A tak je kniha osudu přijímána z říše andělů, prochází chápáním v lidské mysli, je strávena lidským srdcem a proměňována v nová rozhodnutí a v nové činy směřující do budoucnosti.

Jak tomu je v historii jednotlivce, tak je tomu v procesu dějin světa. Nebesa stravují uplynulé události, jejichž následky proměňují velké bytosti žijící v moudrosti Boží, dolů se odesílají inspirace pro budoucnost a lidé, prožívající svou pozemskou existenci, mají zažívat vzorec událostí. Co platí o jednotlivci a jeho životu na zemi, to platí o světových dějinách tvořených v pozemské existenci lidskými dušemi. Kniha v rukou anděla má být přijata, přečtena a vnitřně zažita individuální lidskou duší. Člověk a Bůh se setkávají u díla a tvoří budoucí dějiny.

Po výjevu s knihou se události mění. Jan, jednatel představující lidskou duši, má přijmout úkol (11). Má vstát a změřit Chrám Boží. Ale co je Chrám Boží na zemi? Je to člověk. Co je oltář, svaté místo v Chrámu? Je to duchovní bytost v duši, pro niž se v nejvyšším smyslu používá slova „já“. To je to, co má být změřeno, definováno, co je třeba poznávat. „Vnější síň“ před Chrámem však, totiž ta část duše, která se zabývá světskými a vnějšími věcmi, ta může být opomenuta, jedná-li se o svatyni pravého já. Lidský chrám se stává středem pozemské existence. Jakmile je toto ustanoveno, pak se mohou objevit dva prorokové — svědci, kteří mluví s moudrostí Boží na zemi, na

místě posedlém d'áblem. Oni v sobě nesou lidský příspěvek k tvorbě historie. Je možné je přirovnat ke dvěma svědkům, kteří se zjevují v příběhu Proměnění na hoře (Marek 9). Tři vyvolení učedníci viděli, jak Kristus, Syn Boží, hovoří o historii člověka na zemi se dvěma proroky, Mojžíšem a Eliášem. Jsou to dva průvodci, dva sloupy, dva svědkové. Jeden představuje moudrost, druhý sílu vůle. Kristus jedná moudře v božské moudrosti dané lidské duši a silou vůle zaměřené na budoucnost. Dva svědkové v Apokalypse začínají zvládat ničivé síly, to jest pohromy, které kdysi andělé přivodili. Bezedná propast vydává své zvíře. Nastává válka. Svědkové nejsou poraženi, ale je proti nim použita síla smrti. Jejich těla jsou usmrcena a každý, kdo stojí na straně zvířete, se může přesvědčit, že jsou přemoženi smrtí svých těl. Ale po uplynutí tří a půl dne, kdy spali ve spánku smrti, jejich duše vstávají. Boží moc je volá do nebe. A ničivá síla zvířete, postihující to, co je tělesné, obrací se teď proti Městu člověka na zemi. Zvíře nic nezměnilo, ale mnohé zničilo.

Když je povolán sedmý anděl, aby zatroubil, přechází poselství proměnění do vesmíru: „*Učiněna jsouť království světa Pána našeho a Krista jeho...*“ (11,15)<sup>2</sup> Žalm důkuvzdání zní po celém nebi. Je to triumf Boží. Nebeský chrám se otvírá a zjevuje Archu úmluvy. Bůh uzavřel svou úmluvu s člověkem a ti, kdo zůstali věrni v zápase pozemské existence, nyní spatřují, že se v nebi stává skutkem to, co bylo započato na zemi. Tím, že člověk přijal a strávil knihu, vstupuje do tvorby pozemské historie síla lidské vůle, vedená moudrostí sestupující z nebes. Andělé, archandělé a veškerá nebeská společnost jsou spolupracovníci lidských duší, které zápasí s nebezpečím a utrpením pozemské existence. Tím, že byl obdarován knihou, pozvedl se člověk k nové důstojnosti. Jeho vůle se aktivně spojila s božskou vůlí, a tak bylo ustaveno partnerství, jež je novou úmluvou, připravenou a zjevenou v Nebeském chrámu.

Lidstvo se tváří v tvář setkal s otevřením bezedné propasti a s andělem, jenž je jejím králem. Oběť svědků však přemohla jeho moc. To, co je ve Městě člověka na zemi trvalé hodnoty, je zachráněno a potvrzeno pro budoucnost, zatímco to, co má jen dočasnou hodnotu, je pohlceno při velkém zemětřesení. Bezedná propast, úklady zdola byly poznány a Nebeský chrám se otevřel. Když se překonávají nebezpečí zdola, je slib shora uveden ve známost. Z Božího trůnu je slyšet ozvěna toho, co se děje v pozemském bytí. A čtyřicet starších, sedících na svých trůnech před Bohem, zpívá velký žalm důků. Jsou to nebeské bytosti nesoucí v sobě to, čeho se natrvalo dosáhlo v minulých okruzích věků. Otevřením propasti a obětováním života dvou svědků vnímají drama, jež se děje dole. Jejich děkovný žalm hlásá, co se děje v nebeském království a čeho se dosáhlo v pozemském světě. Žeň lidského snažení, lidského utrpení a vytrvalosti se shromažďuje v nebesích a spolu s děkovnými žalmy se ukládá do vytrvalé moudrosti Boha, jenž v sobě nese a s láskou opatruje rozvíjející se dějiny člověka na zemi. V nebesích se píše. Stoupá naděje do budoucnosti vesmíru, stoupá ze snažení vůle lidských duší o to, aby na zemi uzrála úroda, již lze nabídnout nebesům a jež bude radostně přijata v Chrámu Božím.

Kniha je dar velikého anděla Slunce, jenž sestupuje z nebes. Obsahuje usnesení, jehož naplnění žádají od lidských duší bytosti nebes. Darováním knihy se uzavírá partnerství mezi bytostmi nebes a lidskými dušemi na zemi. Ty přijímají moudrost, jež bude inspirovat jejich mysl duchovní vírou, a obětují vůli, v níž bude kniha v bolesti a trápení strávena. Co se dokáže na zemi, to bude obětí Bohu na nebesích. Anděl bezedné propasti má v úmyslu uloupit to, co se obětuje lidskou vůlí. Co neuloupí hrozbami, to je ochoten urvat podplácivými sliby o veselí a darech (11,10). Ale

mystérium smrti a vzkříšení se uskutečnilo díky Kristu v pozemské existenci. Jeho proroci mají účast na přemožení smrti a nebesa s díky přijímají nový život stoupající z pozemského dramatu vzhůru do Nebeského chrámu. Ve světě povstane nové království Boží, neboť stane se „*království světa královstvím našeho Pána a Jeho Krista*“.<sup>3</sup> To vše je stále ještě v budoucnosti, avšak budoucnost je již zde.

Z knihy *Pictures from the Apocalypse* (Obrazy z Apokalypsy),  
Temple Lodge Press, London 1989.

*Z angličtiny přeložila Eva Oliveriusová.*

---

<sup>1</sup> Viz Rudolf Steiner: *O poznávání vyšších světů*.

<sup>2</sup> Pro dnešního čtenáře *Apokalypsy* je možná srozumitelnější: „*A stalo se království světa královstvím našeho Pána a Jeho Krista...*“ (pozn. překl.)

<sup>3</sup> České citace jsou z Kralického textu.